

از آن همه دیروز / بازخوانی تاریخ

از شاگردی بر تراندراسل تا حضور در کابینه مصدق

غلامحسین مصاحب، ریاضی‌دان ودانشنامهنویس ایرانی و سرپرست‌دایره‌المعارف‌معروف‌مصاحب‌سال۱۲۸۹درتهران به‌دنیآآمد.به‌ریاضی‌بسیار علاقه‌مندبودواین علاقه‌ز همان دوران تحصیل آشکار شد. لوبرای ادامه‌تحصیل به‌انگلستان رفت‌وسال۱۳۳۷ازدانشگاه‌کمبریج‌دکتری‌ریاضیات‌گرفت. در همین سال به عضویت انجمن ریاضی‌دانان انگلیس درآمد. او در انگلستان شاگرد خاص برتراندراسل، ریاضیدان وفلسوف نامدار انگلیسی بود. پس از بازگشت معاونت فنی وزارت‌علوم‌وآموزش‌عالی در کابینه‌دکتر مصدق‌راعهده‌دار شدودر جریان سال‌های آشوب‌وکودتادستگیر وبه‌سازمان سه‌کرج منتقل شد. او زبان‌های عربی و فرانسوی و انگلیسی را در حد عالی می‌دانست وبا زبان‌های روسی و آلمانی نیز آشنایی داشت. او علاوه بر راه‌اندازی مجله ریاضیات‌مقدماتی‌و عالی، برای جبران کمبود استادو معلم ریاضی در کشور، سال ۱۳۴۵ موسسه ریاضیات را در دانشسرای عالی به‌راه انداخت. مصاحب مؤسس پروژه‌دایره‌المعارف فارسی بود که گفته‌می‌شوداز حیث‌وبراستاری ونمونه‌خوانی از دقیق‌ترین آثاری است که‌به فارسی منتشر شده. این دایره‌المعارف با کمک همایون صنعتی‌زاده، مدیر وقت انتشارات فرانکلین یا گرفت، اما به دلیل کنار زده شدن صنعتی‌زاده امکان ادامه همکاری مصاحب فراهم نشد و در نهایت دایره‌المعارف مصاحب را بعد از ۴۰ سال انتشارات امیرکبیر منتشر کرد. از مصاحب کتاب‌های آنالیز ریاضی که نخستین اثر در زمینه آنالیز است وبه زبان‌های بین‌المللی ترجمه‌شده، فرهنگ جغرافیایی، مدخل منطق صورت در دایره‌المعارف فارسی وتئوری مقدماتی اعداد، به‌بازار کتاب عرضه‌شده است. مصاحب ۲۱ مهر۱۳۵۸، درست‌پس از غلط‌گیری آخرین صفحه‌کتاب عظیم‌تئوری مقدماتی اعداد، در حالی که قلم در میان انگشتان فسرده‌وی جای داشت، سکنه کرد.

خودزنی / محیط زیست

وزارت بهداشت از شهرداری تهران درس بگیرد

آرش خوزستانی

یعنی من عاشق این همه هماهنگی ام. می‌میرم برای ذکاوت و سرعت عمل و خوش سلیقگی مدیران ایرانی در تمام رده‌های مدیریتی. دلم می‌خواهد از صبح تا شب همین طور راه بروم و با صدای بلند قربان صدقه مدیران سرزمینم بروم و تصنیف « همه جان و تنم / وطنم وطنم وطنم» را زمزمه کنم. خوشم، خوشحالم، سرخوشم از این هوای دل‌انگیز پاییزی و این همه صلح و صفا و همدلی و هماهنگی. یکی از مصادیق بارز هماهنگی و همدلی را در روزهای اخیر میان مدیریت شهری تهران ووزارت بهداشت دیدم: - شهرداری منطقه ۲ تهران چند روز پیش در اقدامی نمادین ده‌ها ماکت جسد را روی زمین در بوستان نهج ایلانغه چید تا نهایت همدردی خود و مردم را با آسیب‌دیدگان فاجعه منا به نمایش بگذارد. البته عده‌ای آدم بی‌ذوق به شهرداری خرده گرفتند و شهرداری هم زود دست وپایش را گم کرد و ماجرا را انداخت گردن یک موسسه خبریه بی‌نام و نشان. سبیل انتقادات عده‌ای بی‌ذوق و مدیریت‌شناس به شهرداری آنقدر سنگین بود که علی درویش پور، قائم‌مقام شهرداری منطقه ۲ در این باره گفت: نیروهای شهرداری منطقه بلافاصله پس از اطلاع از موضوع، نسبت به جمع‌آوری نمایشگاه در محل اقدام کردند. او ا اشاره به برپایی غرفه یک موسسه خبریه در بوستان نهج ایلالانغه افزود: مدیران وتولیان برپایی غرفه نمایشگاهی این موسسه، با توجه به وقوع فاجعه منادچار احساسات شده‌ودر اقدامی به‌منظور همدردی با بازماندگان این فاجعه، تعداد زیادی جسد کفن‌پوش (نمادین) را در محوطه بوستان و در حاشیه غرفه خود به نمایش گذاشتند... از این طرف معاون فنی دفتر سلامت روان وزارت بهداشت از برنامه این وزارتخانه برای کاهش عوارض روانی حادثه منا بر خانواده شهدا و همچنین شاهدان آن خبر داد. علی اسدی در این باره گفت: این اتفاق بسیار تلخ و ناگوار است و از نظر روانی، سیاسی و اجتماعی به دنیا و همچنین ایران آسیب‌زده است. بر همین اساس در وزارت بهداشت راهکارهایی به‌نام دانشگاه‌های علوم پزشکی به‌صورت اورژانسی فرستاده‌ایم که برای افراد آسیب‌دیده‌ای که از حج بازگشته‌اند، شاهدان صحنه و کسانی که عزیزانشان را از دست داده‌اند، مداخلات سلامت روان صورت گیرد. وی افزود: به عنوان دفتر متولی سلامت روان، برای پیشگیری از عوارض روانی ناشی از این حادثه، یک برنامه اجرایی تدوین و فرآیند خدمت را هم تعریف کرده‌ایم و به گروه‌های سلامت روان دانشگاه‌های علوم پزشکی اطلاع کرده‌ایم. اسدی ادامه داد: طبق این برنامه، گروه‌های سلامت روان دانشگاه‌ها این افراد را شناسایی و پیگیری می‌کنند. به این ترتیب حادثه‌دیدگانی که از لحاظ سلامت روان مشکل جدی دارند، مورد غربالگری قرار گرفته‌و مداخلات تکنیکی و فنی سلامت روان برای آن‌ها انجام می‌شود تا به این ترتیب از عوارض روانی در این افراد جلوگیری شود. مطمئتم شما هم وقتی این دو حرکت مدیریتی شهرداری و وزارت بهداشت را کنار هم بگذارید، و با تأمل و تمرکز به آن بیندیشید معنای دقیق هماهنگی و همدلی و همسویی و هم‌افزایی را در خواهید یافت. البته وزارت بهداشت حالا حالاها باید از شهرداری تهران درس مدیریت بگیرد! بعدالتحریر : وقت نوشتن این یادداشت اعصابم از دست شهرداری خراب بود. بیرون از دایره شوخی و عصیانیت آرزوی من کنم روزی برسد که عملکرد تمام مدیران این سرزمین همچون عملکرد مدیران فعلی وزارت بهداشت باشد.

فارسی را پاس بداریم

مرگ بر «توسط» (۲)

دیروز داشتم برایتان از «توسط» و «توسط‌گرایی» در متون چند دهه اخیر فارسی می‌گفتم اما سخن به درازا کشید و قرار شد امروز بحث را ادامه دهیم. دیروز عرض کردم که نمونه جمله‌بندی با واژه توسط، آنقدر زیاد است که به جست‌وجو برای یافتن مصادیق آن نیازی نیست و با نگاهی به شمارهٔ ۲۲ روزنامه خودمان (تابناک دیلی) دیدم در یک یادداشت ۴۰۰ کلمه‌ای ذیل تیتیر «از مناقشه بر سر متن برجام برهیز کنیم» سه بار در سه جمله مختلف این واژه به کار رفته است. جمله اول در یادداشت دیروز بررسی شد. حالا می‌پردازیم به دو جمله بعد:

- «چهار فتنه بزرگ علیه نظام جمهوری اسلامی ایران توسط آمریکایی‌ها و همکارانشان در هسته داخلی برنامه‌ریزی شده بود».

واژه توسط باید از جمله فوق حذف شود تا برسیم به این جمله: آمریکایی‌ها و همکارانشان در هسته داخلی، چهار فتنه بزرگ را علیه نظام جمهوری اسلامی ایران برنامه‌ریزی

نان داغ کباب داغ / تازه‌های نشر

بختیار علیه بختیار

کتاب «آخرین بازی معمار ساواک» روانه بازار نشر شد

یکی از خبرهای داغ حوزه نشر در روزهای اخیر، خبر انتشار کتابی است با عنوان «آخرین بازی معمار ساواک». موضوع این کتاب بررسی زندگی و فعالیت‌های تیمور بختیار است؛ مرد جاه‌طلب و بانفوذی که تنها دو روز پس از کودتای ۲۸ مرداد به فرماندهی لشکر ۲ زهی رسید و پس از آن فرماندار نظامی تهران شد. تشکیلات زیرزمینی وسیع حزب‌توده‌را در ارتش، شهربانی و ژاندارمری کشف و شبکه افسران توده‌ای را به‌شدت سرکوب کرد، با برپایی یک کمپین گسترده علیه حزب کمونیست توده، ۲۴ تن از رهبران این حزب را شتابزده محاکمه و اعدام کرد. از جمله این افراد خلیل طهماسبی (قاتل رزم‌آرا نخست وزیر سابق) بود. برای این موفقیت، تیمور بختیار در اول مهر ۱۳۳۵ به درجه سرلشکری رسید و به عنوان جوان‌ترین ژنرال سه ستاره ایران مدرن در ارتش ایران منصوب شد. در سوم مهرماه همان سال، معاون نخست‌وزیر و رئیس سازمان امنیت و اطلاعات کشور شد و سرپوش امنیتی ساواک را در بهمن ۱۳۳۴ بنیاد نهاد و در سال ۱۳۳۸ به درجه سپهبدی ارتقا یافت.

اما چه شد که شاه به تیمور بختیار بی‌اعتماد شد، مناصب او را از او گرفت، تبعیدش کرد و در نهایت با همدستی کارکنان سازمانی که خود بختیار تشکیل داده بود، یعنی ساواک، او را در عراق به قتل رساند؟ چه شد که بختیار از بسیاری مواضع خود عقب‌نشینی کرد و در خارج از مرزهای ایران، علیه رژیم پهلوی اقدام کرد و حتی با صدام مذاکره و دیدار کرد؟ کتاب «آخرین بازی معمار ساواک» در پی پاسخ به پرسش‌هایی است که درباره شخصیت تیمور بختیار وجود دارد. مهرداد قنبری مولف این کتاب به زندگی و اندیشه تیمور بختیار نخستین رئیس سازمان اطلاعات و امنیت ایران پرداخته است؛ مردی که به گفته نویسنده با وجود تلاش برای به سرانجام رساندن کودتای ۲۸ مرداد و نیز داشتن سهمی چشمگیر در سرکوبی مخالفان و تثبیت سیاسی رژیم محمدرضا

گردش روزگار برعکس است

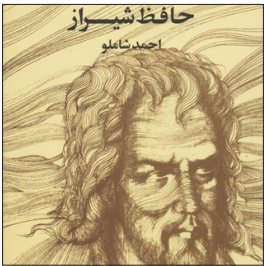

۲۰ مهر روز اسکان معلولین و سالمندان است؛ امروز مرا به سالمندان دادند/ گور پدری که از خودش هیچ نداشت...

طرح: جواد عزیزاده

با کاروان حله / اخبار هنر

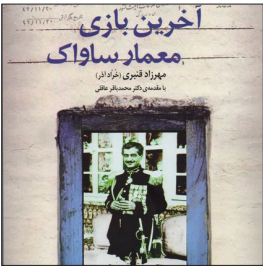
احمد شاملو و شرمساری ملی اش

دوشنبه ۲۰ مهر روز بزرگداشت شاعر بنام ایرانی حافظ شیرازی است. حافظ را می‌توان یگانه شاعر کلاسیک فارسی دانست که تا این حد بر شعرهایش تحشیه و تفسیر نوشته‌اند. تاویل‌پذیری ذاتی اشعار حافظ اجازه می‌دهد هر شاعر، منتقد و پژوهشگری بر آثار این شاعر بزرگ فارسی تحشیه‌ای بنگارد. مقدمه احمد شاملو بر نسخه‌ای از دیوان حافظ که خود برگزین کرده بود، در زمانه خودش سر و صدای زیادی به راه انداخت و البته بازخورد مناسبی از سوی خواص جامعه ادبی نداشت. بهاء‌الدین خرمشاهی می‌نویسد: «معلوم نیست شاملو در تصحیح یا روایت این دیوان چه روشی را درپیش و چه هدفی منطقی در سر داشته است. آیا روشش قیاسی است؟ انتقادی است؟ التقاطی است؟ یا ابداعا روش تازه‌ای در تصحیح متن حافظ یافته است؟ که گمان می‌کنم چنین حدس اخیر صائب‌تر باشد. بی‌روشی و آسائگیری شاملو در این کار، حیرت‌انگیز است. اگر به شیوه شاملو یا فرزندار رأی خودمان را مبنای سنجش قرار دهیم این شبهه در میان خواهد آمد که ممکن است دایه مهربان‌تر از مادر بشویم و چنان ترتیب و منطقی به ابیات فلان غزل بدهیم که روح حافظ از آن خبر نداشته باشد...». ایرج یزشک‌زاد هم در باره حافظ شاملو گفته بود: «به تصدیق دوست و دشمن، در طول هفت‌قرن، هیچ دشمن خونخواری چنین نتاوالی به حافظ نکرده است. نمی‌دانم شاملو به عظمت خرابکاری خودش شعور کافی دارد یا نه و آیا این قضاوت دوست شاعرش، نعمت میرزا زاده را که می‌گوید حافظ شاملو یک شرمساری ملی است را شنیده است یا نه؟»

گر همچو من افتاده این دام شوی
ای بس که خراب باده و جام شوی
ما عاشق و رند و مست و عالم سوزیم
با ما مشتین آگرنه بدنام شوی
(حافظ شیرازی، قرن هشتم، رباعیات)

سوت‌بان

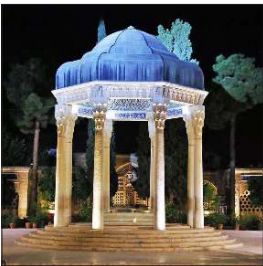

آخرین بازی معمار ساواک

مهرداد قنبری
انتشارات: کوله‌پشتی
قیمت: ۲۰ هزار تومان
صفحه ۳۹۰

رشد وی در حکومت پهلوی، در هشت بخش، سیر تبدیل شدن وی از سر باز حکومت به مخالف سیاسی حکومت و در نهایت قتل وی را مورد بررسی قرار داده است. در بخشی از فصل نخست این کتاب می‌خوانیم: چنانچه اسناد دفتر وزارت در بار شاهنشاهی در نیمه نخست سال ۱۳۴۹ مورد بررسی قراربگیرد، تکرار نام سپهبد نصیری و سرلشکر مقدم بیش از سایر اسامی در سیه‌ها فهرست مستندعیان شرفیابی جلب نظر خواهد کرد. خطر ارزیابی شدن اوضاع نگران‌کننده جاری از سوی محمدرضا پهلوی با توجه به اعلام وضعیت فوق‌العاده بر مبنای گزارش دایره ضد اطلاعات ستاد ارتش، احضار بیوسته مدیران ساواک را موجب گردیده و موضوع چالش امنیتی پیش روی عملیات براندازی تیمور بختیار، در راس سایر گروه‌های اپوزیسیون بود که اینک به مثابه حر به‌ای مخرب در اختیار دولت عراق قرار داشت.

زخمه بر ساز در حیاط حافظیه

یادروز حافظ با حضور وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، سفرا و رایزنان کشورهای اروپایی و آسیایی ۲۰ مهر ساعت ۳۰: ۱۸ در آرامگاه لسان‌الغیب حافظ شیرازی برگزار می‌شود. در ادامه برنامه‌های دهه فرهنگ که به نام حافظ شیرازی مزین شده است، روز پایانی این رویداد بزرگ فرهنگی و هنری، با حضور علی جنتی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و سخنرانی وی بر مزار حافظ همراه خواهد بود. مدیرکل فرهنگ و

ارشاد اسلامی استان فارس با اشاره به اینکه با همراهی برخی از سفرا و نمایندگان کشورهای آسیا و اروپا در آرامگاه حافظ گرد هم می‌آییم تا گرمی‌داشتی جهانی برای این شاعر بلندآوازه برگزار شود، گفت: افزون بر این گروه هم‌آوایی به سرپرستی استاد حسین علیزاده تازه‌ترین ساخته‌های خود را در بزرگداشت حافظ شیرازی و در جوار آرامگاه این شاعر بزرگ به‌صحنه می‌برد. مهرداد مریدی با بیان اینکه استاد حسین علیزاده از صاحب‌سبک‌های موسیقی سنتی ایران و چهره‌ای بنام در این عرصه است که سال‌ها عمر خود را در پاسداشت اشعار و سروده‌های حافظ سپسری کرده، گفت: با وجود ۸ عنوان کتابی که استاد علیزاده در باب موسیقی ایرانی نوشته و تدوین کرده است، او از نادر موسیقی‌دان‌های است که افزون بر ساخت موسیقی برای سینما و فیلم در خارج از ایران هم چهره‌ای شناخته‌شده است. وی از اجرای موسیقی توسط گروه هم‌آواییان به سرپرستی استاد علیزاده در گرمی‌داشت حافظ خبر داد و گفت: این چهره موسیقی با بهره‌مندی از اشعار لسان‌الغیب تازه‌ترین ساخته‌های خود را به شیراز ارمغان می‌آورد.

یگان موشکی نیروهای یمنی خبر داد. / درست: ارتش یمن از انهدام کشتی جنگی

عربستان در نزدیکی سوالحل «المخاء» به دست یگان موشکی نیروهای یمنی خبر داد. - غلط: زندانی توسط گلوله از پا درآمد. / درست: زندانی با گلوله از پا درآمد.

- غلط: او توسط حریق کشته شد. / درست: او در حریق کشته شد.

- غلط: این بنا توسط زلزله ویران شد. / درست: این بنا بر اثر زلزله ویران شد.

- غلط: قلعه توسط دشمن در محاصره قرار گرفت. / درست: قلعه در محاصره دشمن قرار گرفت.

شاهد مثال بسیار است و ظرفیت این ستون اندک. عاجزانه از شما دوستان رسانه‌ای می‌خواهم دست از سر توسط بردارید و آنقدر به آن بی‌توجهی کنید تا از شدت تنهایی دق کند و برای همیشه از زبان شیرین فارسی رخت بربندد.

إن شاء الله.

کرده بودند.

- «مسیر تصویب برجام باید توسط مجلس شورای اسلامی و شورای عالی امنیت ملی پیش برود».

شکل درست جمله را به این صورت پیشنهاد می‌دهیم: «مسیر تصویب برجام را باید مجلس شورای اسلامی و شورای عالی امنیت ملی پیش ببرند».

یادمان باشد همیشه نمی‌توانیم به جای توسط از «را» استفاده کنیم. به جای توسط با توجه به ساختار جمله می‌توانیم رای مفعولی، عبارت «به دست»، عبارت «بر اثر» و حروف اضافه را به کار ببریم. به شکل درست و غلط مثال هایی که در ادامه می‌آید توجه بفرمایید: - غلط: کتاب «به زبان آدمیزاد» توسط روانه بازار نشر شد / درست: نشر نی کتاب «به زبان آدمیزاد» را روانه بازار نشر کرد.

- غلط: ارتش یمن از انهدام کشتی جنگی عربستان در نزدیکی سوالحل «المخاء» توسط